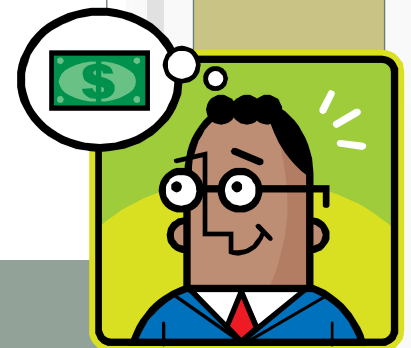

ZASTAW

DR KATARZYNA ANNA DADAŃSKA

PRAWA ZASTAWNICZE

ISTOTA

- Do praw zastawniczych zalicza się **zastaw i hipotekę**.
- Są to ograniczone prawa rzeczowe, które służą zabezpieczeniu wierzytelności jako tzw. zabezpieczenia rzeczowe.
- Przedmiotem zabezpieczenia jest oznaczona rzecz (prawo) i wierzyciel będący podmiotem prawa zastawniczego może dochodzić zaspokojenia swojej wierzytelności z przedmiotu zabezpieczenia bez względu na to czyją własnością jest aktualnie przedmiot zabezpieczenia i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela rzeczy (podmiotu innego prawa obciążonego zastawem). (Zob. art. 306 KC i art. 65 KWU).

RODZAJE ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA DŁUG

- **Osobista**

dłużnik odpowiada za dług wobec wierzyciela całym swoim majątkiem teraźniejszym i przyszłym.

- **Rzeczowa**

gwarancję zaspokojenia wierzyciela daje nie majątek dłużnika, ale oznaczony przedmiot majątkowy (prawo majątkowe), na którym zabezpieczono wierzytelność. Wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z przedmiotu zabezpieczenia, bez względu na to czyją stanowi on własność.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ OSOBISTA

- **Odpowiedzialność osobista za dług** oznacza, że dłużnik odpowiada za dług wobec wierzyciela całym swoim majątkiem teraźniejszym i przyszłym, zaś wierzycielowi służy wybór pomiędzy przedmiotami majątkowymi należącymi do dłużnika, z których chce się zaspokoić oraz wybór przymusowego sposobu zaspokojenia. Jeżeli majątek dłużnika nie wystarczy na zaspokojenie wszystkich wierzytelności, każdy z wierzycieli uzyskuje częściowe zaspokojenie wierzytelności według stosunku wartości wierzytelności (art. 1026 KPC).

ODPOWIEDZIALNOŚĆ RZECZOWA

- Gwarancję zaspokojenia wierzyciela daje nie majątek dłużnika, ale oznaczony **przedmiot majątkowy (prawo majątkowe)**, na którym zabezpieczono wierzytelność.
- Wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z przedmiotu zabezpieczenia, bez względu na to czyją stanowi on własność.
- Wierzytelność może być zabezpieczona rzeczowo (zastaw, hipoteka).

ŹRÓDŁA PRAWA

- Instytucja zastawu regulowana jest:
- **tzw. zastaw „tradycyjny”, „zwykły” - przepisami KC w art. 306-335,**
- **zastaw rejestrowy – w ustawie z 6.12.1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów ;**
- **zastaw skarbowy – w ustawie z 29.8.1997 r. Ordynacja podatkowa.**

AKCESORYJNOŚĆ ZASTAWU

- Cechą charakterystyczną zastawu jako prawa podmiotowego skutecznego erga omnes jest jego **akcesoryjność**.
- Zastaw jest prawem akcesoryjnym wobec wierzytelności, którą zabezpiecza, co oznacza, że nie może powstać bez wierzytelności;
- przeniesienie wierzytelności zabezpieczonej zastawem pociąga za sobą przeniesienie zastawu;
- zastaw nie może być przeniesiony bez wierzytelności, którą zabezpiecza;
- wygaśnięcie wierzytelności powoduje wygaśnięcie zastawu. Na akcesoryjność zastawu wskazują przepisy: art. 306 § 1, art. 314, 315, 323 KC. Wyjątki od tej zasady przewidują przepisy art. 306 § 2, art. 316, 317 KC, np. w myśl art. 306 § 2 KC zastaw można ustanowić także w celu zabezpieczenia wierzytelności przyszłej lub warunkowej.

POJĘCIE ZASTAWU

ART. 306 K.C.

W celu zabezpieczenia oznaczonej wierzytelności można rzecz ruchomą obciążyć prawem, na mocy którego wierzyciel będzie mógł dochodzić zaspokojenia z rzeczy bez względu na to, czyją stała się własnością, i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela rzeczy, wyjąwszy tych, którym z mocy ustawy przysługuje pierwszeństwo szczególne.

Zastaw można ustanowić także w celu zabezpieczenia wierzytelności przyszłej i warunkowej.

STRONY ZASTAWU

➔ Wierzyciel, którego wierzytelność została zabezpieczona zastawem – zwany **zastawnikiem**.

➔ Właściciel rzeczy (dysponent prawa), który obciążył rzecz (prawo) zwany **zastawcą**.

TREŚĆ ZASTAWU

- **Podstawowe znaczenie mają dwa uprawnienia wierzyciela:**
- możliwość zaspokojenia z przedmiotu zastawu przez wierzyciela bez względu na to czyją jest własnością w chwili zaspokojenia;
- pierwszeństwo zaspokojenia przed wierzycielami osobistymi dłużnika, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej (zob. art. 1025 KPC).

ROZPORZĄDZENIE PRZEDMIOTEM ZASTWU

- Jeżeli po ustanowieniu zastawu zastawca przenosi własność rzeczy oddanej w zastaw, zastawnik może zaspokoić się z tej rzeczy, mimo iż nie stanowi ona już własności dłużnika.
- Wierzyciel może też żądać zaspokojenia od zbywcy rzeczy, jako swego dłużnika osobistego, jeżeli zbywca zaciągnął dług.
- Dłużnikiem osobistym może być inna osoba niż zastawca; sytuacja taka będzie miała miejsce, gdy zastawca obciąży swoją rzecz ruchomą zastawem w celu zabezpieczenia płatności długu, który zaciągnęła inna osoba.

PRZYKŁAD

- *Np. żona ustanawia zastaw na brylantowym pierścionku w celu zabezpieczenia długu zaciągniętego przez męża.*

ZAKRES ZABEZPIECZENIA

- 1) zastaw zabezpiecza **oznaczoną wierzytelność**,
- 2) można ustanowić zastaw w celu zabezpieczenia **wierzytelności przyszłej i warunkowej**,
- 3) zastaw zabezpiecza także **roszczenia o odsetki za trzy ostatnie lata przed zbyciem rzeczy w postępowaniu egzekucyjnym lub upadłościowym, przyznane koszty postępowania w wysokości nieprzekraczającej dziesiątej części kapitału oraz inne roszczenia o świadczenia uboczne, w szczególności roszczenie o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania oraz o zwrot nakładów na rzecz.**

PRZEDMIOT ZASTAWU

- **rzeczy ruchome**
- **prawa majątkowe zbywalne**
- **zespół środków produkcji**
- **zespół rzeczy i praw, np. przedsiębiorstwo (zastaw rejestrowy)**

PRZEDMIOT ZASTAWU RUCHOMOŚCI

- nie mogą być to *res extra commercium*, ponieważ zabezpieczają oznaczoną wierzytelność - powinny być to ruchomości mające określoną wartość majątkową,
- zastaw obciąża rzecz wraz z jej częściami składowymi (art. 47 KC) i przynależnościami, chyba że strony umówiły się inaczej, albo gdy przepis szczególny stanowi inaczej (art. 52 KC),
- przedmiotem zastawu może być także udział współwłaściciela rzeczy ruchomej.

PRAWA JAKO PRZEDMIOT ZASTAWU

- Ponadto, w myśl art. 327 § 1 KC przedmiotem zastawu mogą być prawa, **jeżeli są zbywalne**.
- Przedmiotem zastawu mogą być prawa: wierzytelności; **akcje, obligacje, świadectwa tymczasowe (prawa związane z tymi dokumentami); udziały z spółce z ograniczoną odpowiedzialnością.**

POWSTANIE ZASTAWU

Zastaw może powstać:

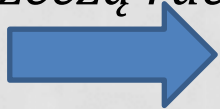
- na podstawie umowy;
- *ex lege*.
- Stosownie do tego, co jest **źródłem** zastawu, wyróżnia się
 - **zastaw umowny**
 - **zastaw ustawowy**.

POWSTANIE ZASTAWU UMOWNEGO

zawarcie umowy

pomiędzy właścicielem rzeczy a wierzycielem (art. 307 § 1 KC). *W pewnych wypadkach zastaw może powstać na podstawie umowy, której stroną jest osoba nieuprawniona do rozporządzania rzeczą ruchomą (zob. art. 309 KC i art. 169-170 KC).*

wydanie rzeczy

wierzycielowi albo osobie trzeciej, na którą strony się zgodziły.

Oznacza to, iż czynność prawna ustanawiająca zastaw jest **czynnością prawną realną**.

REGULACJE SZCZEGÓLNE

- Jeżeli rzecz znajduje się w **dzierżeniu wierzyciela** do ustanowienia zastawu wystarcza **sama umowa** (art. 307 § 2 KC).
- Ponadto wymóg wydania rzeczy wierzycielowi albo osobie trzeciej, na którą strony się zgodziły mogą znosić **przepisy szczególne** (tak np. w odniesieniu do zastawu rejestrowego - ZastRejU).
- Umowa o ustanowienie zastawu może być zawarta pod **warunkiem** lub z zastrzeżeniem **terminu**.

FORMA UMOWY USTANAWIAJĄCEJ ZASTAW

Jeżeli przedmiotem zastawu są rzeczy ruchome **forma umowy**, na mocy której powstaje zastaw jest co do zasady **dowolna** (art. 60 KC).

Jeżeli zastaw ma być skuteczny wobec wierzycieli zastawcy, umowa powinna być zawarta **na piśmie z datą pewną** (art. 307 par. 3 k.c.).

FORMA CZYNNOŚCI PRAWNEJ ZASTAW NA PRAWIE

Do ustanowienia zastawu na prawie stosuje się odpowiednio **przepisy o przeniesieniu tego prawa**, jednakże umowa o ustanowienie zastawu powinna być zawarta **na piśmie z datą pewną**, chociażby umowa o przeniesienie tego prawa nie wymagała takiej formy (art. 329 § 1 KC).

Oznacza to, że jeżeli do przeniesienia danego prawa nie jest przewidziana forma szczególna, do ustanowienia zastawu wymagana jest forma pisemna z datą pewną pod rygorem nieważności (art. 73 § 2 KC).

PRZYKŁAD

- **A zaciągnął u B pożyczkę w wysokości 100.000 zł. W celu zabezpieczenia jej spłaty A ustanowił na rzecz B zastaw zwykły na udziałach, jakie posiada w spółce ROBEX sp. z o.o. z siedzibą w Szczecinie.**
- Jakie czynności muszą być dokonane, aby powstał zastaw w opisanym przypadku?
- Wskaż wymaganą formę czynności prawnej?

ROZWIĄZANIE

- Art. 180 k.s.h.:
- **Zbycie udziału, jego części lub ułamkowej części oraz jego zastawienie powinno być dokonane w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi.**
- **W analizowanym przykładzie należy do ustanowienia zastawu zastosować formę przewidzianą w art. 180 k.s.h.**

ZASTAW USTAWOWY

- Zastaw ustawowy powstaje ex lege na podstawie przepisów szczególnych.
- Zastaw ustawowy przewidziany jest w KC: w art. 432 (na zwierzęciu wyrządzającym szkodę na cudzym gruncie), w art. 670 (na rzeczach ruchomych wniesionych do wynajmowanego pomieszczenia), w art. 790 (na przesyłce znajdującej się u przewoźnika), w art. 802 KC (na przesyłce znajdującej się u spedytora); w przepisach szczególnych.
- **W myśl art. 326 KC, przepisy KC dotyczące zastawu umownego (art. 306-325) stosuje się odpowiednio do zastawu, który powstaje z mocy ustawy.**

OBOWIĄZKI STRON ZASTAWU

- Zgodnie z art. 307 § 1 KC, ustanawiając zastaw właściciel jest obowiązany **wydać** rzecz wierzycielowi lub osobie trzeciej, na którą strony się zgodziły.
- Co do zasady zastawca **jest pozbawiony możliwości korzystania z rzeczy;**
- zachowuje natomiast prawo do **rozporządzania rzeczą** (zob. art. 57 § 1 KC).

ROZPORZĄDZENIE PRZEDMIOTEM ZASTAWU

- W myśl art. 311 KC,

nieważne jest zastrzeżenie, przez które zastawca zobowiązuje się względem zastawnika, że nie dokona zbycia lub obciążenia rzeczy przed wygaśnięciem zastawu.

Patrz zastaw rejestrowy – tam wyjątek!

OCHRONA ZASTAWU

- Jeżeli rzecz obciążona zastawem zostaje narażona na utratę lub uszkodzenie, zastawca może żądać bądź złożenia rzeczy do depozytu sądowego, bądź zwrotu rzeczy za jednoczesnym ustanowieniem innego zabezpieczenia wierzytelności, bądź sprzedaży rzeczy.
- W razie sprzedaży rzeczy zastaw przechodzi na uzyskaną cenę, która powinna być złożona do depozytu sądowego (art. 321 KC).

OBOWIĄZKI ZASTAWNIKA

- zastawnik nie może korzystać z rzeczy oddanej mu w zastaw;
- jeżeli rzecz obciążona zastawem przynosi pożytki, zastawnik powinien, w braku odmiennej umowy, pobierać je i zaliczać na poczet wierzytelności i związanych z nią roszczeń. (Po wygaśnięciu zastawu powinien złożyć zastawcy rachunek);
- zastawnik powinien czuwać nad zachowaniem rzeczy stosownie do przepisów o przechowaniu za wynagrodzeniem (zob. art. 837-841 KC).

OBWIĄZKI ZASTAWNIKA

C.D.

- zastawnik nie może używać rzeczy, chyba że jest to konieczne do jej zachowania w stanie niepogorszonym;
- zastawnik nie może oddać rzeczy na przechowanie innej osobie, chyba że będzie do tego zmuszony przez okoliczności, w takim wypadku odpowiada za *brak należytej staranności w wyborze zastępcy*;
- zastawnik odpowiada także za przypadkową utratę lub uszkodzenie rzeczy, które by nie nastąpiło, gdyby nie używał rzeczy bez koniecznej potrzeby i zgody zastawnika albo nie zmieniał jej miejsca lub sposobu przechowywania, albo gdyby nie oddał jej na przechowanie innej osobie.

OBOWIĄZKI ZASTAWNIKA C.D.

- Jeżeli rzecz obciążona zastawem jest narażona na utratę lub uszkodzenie, zastawnik powinien złożyć rzecz do depozytu sądowego, bądź zwrócić rzecz zastawcy za jednoczesnym ustanowieniem innego zabezpieczenia wierzytelności, bądź dokonać sprzedaży rzeczy. W razie sprzedaży rzeczy zastaw przechodzi na uzyskaną cenę, która powinna być złożona przez zastawnika do depozytu sądowego (art. 321 KC).
- Jeżeli zastawnik poczynił nakłady na rzecz, do których nie był obowiązany, może żądać ich zwrotu od zastawcy stosownie do przepisów o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia (zob. art. 320 KC oraz art. 752 i n. KC).
- Po wygaśnięciu zastawu zastawnik powinien zwrócić rzecz zastawcy (art. 318 zd. 2 KC).

PRZEDAWNNIENIE ROSZCZEŃ

- Zgodnie z art. 322 KC roszczenie zastawcy przeciwko zastawnikowi o naprawienie szkody z powodu pogorszenia rzeczy, jak również roszczenie zastawnika przeciwko zastawcy o zwrot nakładów na rzecz **przedawniają się z upływem roku od dnia zwrotu rzeczy.**

TRYB ZASPOKOJENIA ZASTAWNIKA Z RZECZY OBCIĄŻONEJ ZASTAWEM

Następuje według przepisów o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (art. 312 KC).

Wierzyciel powinien w pierwszej kolejności uzyskać przeciwko zastawcy tytuł egzekucyjny (co wiąże się z reguły z koniecznością wytoczenia przez zastawnika przeciwko zastawcy powództwa), następnie zaopatrzyć uzyskany tytuł egzekucyjny w klauzulę wykonalności i złożyć wniosek do komornika sądowego o wszczęcie egzekucji.

Nieważne było by zastrzeżenie umowne, mocą którego zastawnik mógłby sam dokonać sprzedaży przedmiotu oddanego mu w zastaw i zaspokoić się z uzyskanej ze sprzedaży ceny (tzw. zakaz *lex commisoria*).

Patrz na przepisy szczególne w u.z.r.

WYBÓR POZWANEGO

- Zastawnik może dochodzić zaspokojenia swej wierzytelności w toku sądowego postępowania egzekucyjnego przeciwko
- dłużnikowi osobistemu,
- dłużnikowi osobistemu i dłużnikowi rzeczowemu,
- dłużnikowi rzeczowemu.

TRYB ZASPOKOJENIA ZARZUTY

- W toku postępowania przed sądem **zastawca nie będący dłużnikiem osobistym** może niezależnie od zarzutów, które mu przysługują osobiście przeciwko zastawnikowi, podnosić zarzuty, które przysługują dłużnikowi osobistemu wierzyciela, jak również te, których dłużnik osobisty zrzekł się po ustanowieniu zastawu (art. 315 KC).
- **Zastawnik może dochodzić zaspokojenia z rzeczy obciążonej zastawem bez względu na ograniczenie odpowiedzialności dłużnika wynikające z przepisów prawa spadkowego** (zob. art. 1012, art. 1015 § 2, art. 1016, art. 1023 KC) o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza.
- Wspomniane ograniczenie jest bezskuteczne wobec zastawnika, który **może dochodzić zaspokojenia przedmiotu zastawu, bez względu na te ograniczenia** (art. 316 KC).

ZARZUT PRZEDAWNNIENIA WIERZYTELNOŚCI

- **Przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej zastawem nie narusza uprawnienia zastawnika do uzyskania zaspokojenia z rzeczy obciążonej; nie dotyczy to roszczenia o odsetki i inne świadczenia uboczne (art. 317 KC).**
- Oznacza to, iż mimo podniesienia w toku postępowania przed sądem **zarzutu przedawnienia** przez pozwanego dłużnika sąd zasądzi dochodzone przez wierzyciela świadczenie, z tym że zgodnie z art. 319 KPC powinien dokonać w wyroku zastrzeżenia, że **egzekucja z celu zaspokojenia zasądzonej należności jest możliwa tylko z przedmiotu zastawu.**
- W razie przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej zastawem odpowiedzialność rzeczowa (dotychczas występująca obok odpowiedzialności osobistej dłużnika) staje się odpowiedzialnością wyłączną.

KOLEJNOŚĆ ZASTAWÓW

- Przepis art. 310 KC stanowi lex specialis wobec art. 249 § 1 KC.
- W myśl art. 310 KC, jeżeli w chwili ustanowienia zastawu rzecz jest już obciążona innym prawem rzeczowym, zastaw powstały później ma pierwszeństwo przed prawem powstałym wcześniej, chyba że zastawnik działał w złej wierze.
- Zastawnik jest w złej wierze, gdy w chwili ustanowienia zastawu rzecz jest już obciążona innym prawem rzeczowym, albo gdy mógł o tym łatwością się dowiedzieć.

WYGAŚNIĘCIE ZASTAWU ZWYKŁEGO

- na skutek zrzeczenia się tego prawa przez uprawnionego (art. 246 KC);
- w wyniku konfuzji, z zastrzeżeniem że zastaw nie wygasa na skutek nabycia rzeczy nim obciążonej przez zastawnika na własność, jeżeli zabezpieczona wierzytelność jest obciążona prawem osoby trzeciej lub na jej rzecz zajęta (art. 325 § 2 KC);
- w razie wygaśnięcia wierzytelności zabezpieczonej zastawem (co wynika z akcesoryjności zastawu);
- w wypadku przeniesienia wierzytelności zabezpieczonej bez przeniesienia zastawu (art. 323 § 1 KC);
- w przypadku zwrócenia przez zastawnika rzeczy zastawcy (art. 325 § 1 KC).
- **Po wygaśnięciu zastawu zastawnik powinien zwrócić rzecz zastawcy (art. 318 zd. 2 KC).**

ZASTAW NA PRAWACH

- przedmiotem zastawu mogą być również prawa, jeżeli są zbywalne: wierzytelności; prawa na dobrach niematerialnych, jak prawo do patentu, do wzoru użytkowego, do wzoru przemysłowego, do znaku towarowego, prawa związane z korzystaniem z know-how; udziały wspólnika w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (zob. art. 180 KSH); akcje, świadectwa tymczasowe, które ucieleśniają zbywalne prawa majątkowe akcjonariusza (art. 340 KSH).

REGULACJA ZASTAWU NA PRAWACH

- **Do zastawu na prawach stosuje się odpowiednio przepisy o zastawie na rzeczach ruchomych z zachowaniem przepisów art. 327-335 KC.**
- Do zastawu na prawie stosuje się przepisy KC określające pojęcie i treść prawa zastawu, jako prawa ściśle związanego z daną wierzytelnością (art. 306 § 1, art. 323), dotyczące zabezpieczenia wierzytelności przyszłej i warunkowej (art. 306 § 2 KC), zarzutów dłużnika rzeczowego (art. 315), sposobu realizacji prawa zastawu (art. 312 i 316), zakresu zabezpieczenia (art. 314 KC), terminów przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody (art. 322 KC).
- Do zastawu na prawach nie mają natomiast zastosowania przepisy art. 307 KC (obowiązek wydania rzeczy zastawnikowi) i art. 309 KC (ustanowienie zastawu na rzeczy przez nieuprawnionego).

FORMA CZYNNOŚCI PRAWNEJ

- Zgodnie z art. 329 § 1 KC, do ustanowienia zastawu na prawie, stosuje się odpowiednio przepisy o przeniesieniu tego prawa.
- Jednakże umowa o ustanowieniu zastawu powinna być zawarta na piśmie z datą pewną, chociażby umowa o przeniesienie tego prawa nie wymagała takiej formy.
- Jeżeli więc do przeniesienia danego prawa nie jest przewidziana forma szczególna, do ustanowienia zastawu wymagana jest forma pisemna z datą pewną pod rygorem nieważności (art. 73 § 2 KC).

TREŚĆ ZASTAWU NA PRAWIE

- Treść zastawu na prawie odpowiada treści zastawu na rzeczach ruchomych z uzupełnieniem przez art. 330 KC, który przewiduje, że zastawnik może wykonywać wszelkie czynności i dochodzić wszelkich roszczeń, które zmierzają do zachowania prawa obciążonego zastawem.
- Unormowanie zawarte w powołanym przepisie dotyczy tzw. czynności zachowawczych, czyli czynności faktycznych, prawnych i procesowych, które zmierzają do zachowania wspólnego prawa.

REGULACJE SZCZEGÓLNE

- KC przy zastawie na prawie w sposób szczególny reguluje problematykę **wypowiedzenia wierzytelności zabezpieczonej zastawem** (art. 331); **skutków spełnienia świadczenia przy zastawie na wierzytelności** (art. 332); **zasady odbioru świadczenia** (art. 333 i 334); **przeniesienie wierzytelności obciążonej na zastawnika** (art. 335). Unormowania te mają na celu wyważenie interesów trzech osób, które występują w tym stosunku: **dłużnika obciążonej zastawem wierzytelności, zastawcy i zastawnika.**

ZASTAW REJESTROWY

- Zgodnie z art. 308 KC wierzytelność można także zabezpieczyć zastawem rejestrowym, który regulują odrębne przepisy.
- Podstawowym aktem prawnym regulującym zastaw rejestrowy jest ustawa z 6.12.1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów. Ustawa ta weszła w życie z dniem 1.1.1998 r.
- **Zastaw rejestrowy jest szczególną odmianą zastawu. W sprawach nie uregulowanych w ZastRejU do zastawu rejestrowego stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego (art. 1 ust. 2 ZastRejU).**

ISTOTA ZASTAWU REJESTROWEGO

- Pojęcie zastawu rejestrowego odpowiada pojęciu zastawu zwykłego (art. 306 KC).
- **Na treść zastawu rejestrowego (analogicznie jak zwykłego) składają się dwa uprawnienia: możliwość zaspokojenia z przedmiotu zastawu przez wierzyciela bez względu na to czyją jest własnością w chwili zaspokojenia; pierwszeństwo zaspokojenia przed wierzycielami osobistymi dłużnika, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.**
- W sposób szczególny zostały uregulowane w ZastRejU takie kwestie jak: ustanowienie zastawu rejestrowego; przedmiot zastawu rejestrowego; władanie rzeczą będącą przedmiotem zastawu rejestrowego; dopuszczalność rozporządzenia przedmiotem zastawu rejestrowego; sposób zaspokojenia zastawnika; wygaśnięcie zastawu rejestrowego; rejestr zastawów.

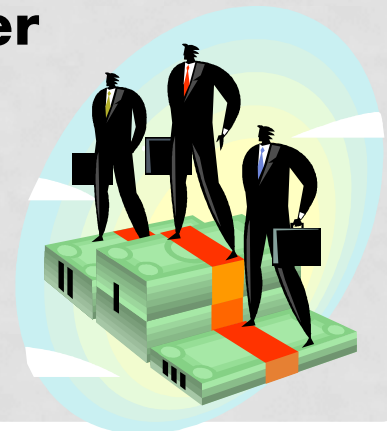
POWSTANIE ZASTAWU REJESTROWEGO

Umowa i wpis do rejestru zastawów

Forma umowy – pisemna pod rygorem nieważności.

Do zastawu rejestrowego na wierzytelnościach i prawie nie stosuje się przepisów o formie pisemnej szczególnej, określonej w odrębnych przepisach (np. art. 180 k.s.h. art. 329 k.k.).

Wpis do rejestru zastawów ma charakter konstytutywny.

PRZYKŁAD

- A zaciągnął u B pożyczkę w wysokości 1 000 000 zł. W celu zabezpieczenia jej spłaty A ustanowił na rzecz B zastaw rejestrowy na udziałach, jakie posiada w spółce ROBEX sp. z o.o. z siedzibą w Szczecinie.
- 1. Jakie czynności muszą być dokonane, aby powstał zastaw rejestrowy w opisanym przypadku. Wskaż wymaganą formę czynności prawnej.
- 2. Wskaż na różnice pomiędzy zastawem zwykłym a zastawem rejestrowym.

ROZWIĄZANIE

- Do zastawu rejestrowego na wierzytelnościach i prawie nie stosuje się przepisów o formie pisemnej szczególnej, określonej w odrębnych przepisach (np. art. 180 k.s.h. art. 329 k.k.).
- Oznacza to, że w podanym przykładzie do ustanowienia zastawu na udziałach w sp. z o.o. wystarczy zawarcie umowy o ustanowienie zastawu w formie pisemnej pod rygorem nieważności oraz wpis do rejestru zastawów (konstytutywny).

UMOWA O USTANOWIENIU ZASTAWU REJESTROWEGO

- Umowa o ustanowienie zastawu rejestrowego powinna być **pod rygorem nieważności zawarta na piśmie** i powinna określać co najmniej: datę zawarcia umowy; imię i nazwisko (nazwę) oraz miejsce zamieszkania (siedzibę) i adres zastawnika, zastawcy oraz dłużnika, jeżeli nie jest on zastawcą; przedmiot zastawu w sposób odpowiadający jego właściwościom; wierzytelność zabezpieczoną zastawem - przez oznaczenie jej wysokości oraz stosunku prawnego, z którego ta wierzytelność wynika, lub najwyższą sumę zabezpieczenia, jeżeli zabezpieczana jest wierzytelność przyszła lub warunkowa o wysokości nie ustalonej w chwili zawarcia umowy zastawniczej.
- **Wniosek o wpis do rejestru może złożyć zastawca lub zastawnik.**

OCHRONA ZASTAWNIKA

- W myśl art. 2 ust. 3 ZastRejU, jeżeli zastawca był nieuprawniony do rozporządzania rzeczą, do ochrony zastawnika działającego w dobrej wierze stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie nabywcy rzeczy ruchomej w dobrej wierze (zob. art. 169 KC), a wpis zastawu rejestrowego do rejestru zastawów jest równoznaczny z wydaniem rzeczy.

PRZEDMIOT ZASTAWU REJESTROWEGO

- Zgodnie rejestrowego art. 7 ZastRejU przedmiotem zastawu rejestrowego mogą być rzeczy **ruchome**, z wyjątkiem statków morskich wpisanych do rejestru okrętowego, a także **prawa majątkowe, jeżeli są zbywalne**.
- **Zastawem rejestrowym można w szczególności obciążyć: rzeczy oznaczone co do tożsamości; rzeczy oznaczone co do gatunku, jeżeli w umowie zastawniczej określona zostanie ich ilość oraz sposób wyodrębnienia od innych rzeczy tego samego gatunku; zbiór rzeczy ruchomych lub praw, stanowiący całość gospodarczą, choćby jego skład był zmienny; wierzytelności; prawa na dobrach niematerialnych; prawa z papierów wartościowych; prawa z niebędących papierami wartościowymi instrumentów finansowych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami .**
- Zastaw rejestrowy może obejmować także rzeczy lub prawa, które zastawca nabędzie dopiero w **przyszłości**. W takim przypadku obciążenie tych rzeczy lub praw zastawem rejestrowym staje się skuteczne z chwilą ich nabycia przez zastawcę.

OBOWIĄZKI STRON ZASTAWU REJESTROWEGO

- Przedmioty obciążone zastawem rejestrowym, mogą być pozostawione w posiadaniu zastawcy. Mogą być też wydane zastawnikowi albo osobie trzeciej wskazanej w umowie o ustanowienie zastawu, jeżeli wyraziła ona na to zgodę (art. 2 ust. 2 ZastRejU).
- Jeżeli rzecz znajduje się we władaniu zastawcy powinien on korzystać z przedmiotu zastawu rejestrowego zgodnie z jego społeczno-gospodarczym przeznaczeniem, dbać o zachowanie przedmiotu zastawu rejestrowego w stanie nie gorszym niż wynikający z prawidłowego używania, a w wyznaczonym przez zastawnika stosownym terminie obowiązany jest umożliwić zastawnikowi zbadanie stanu przedmiotu zastawu rejestrowego.
- Obowiązki te dotyczą również osoby trzeciej, w której posiadaniu znajduje się przedmiot zastawu rejestrowego, zgodnie z postanowieniami umowy zastawniczej (zob. art. 11 ZastRejU).
- Jeżeli rzecz wydano zastawnikowi, powinien on pobierać pożytki, jakie przynosi przedmiot zastawu i zaliczać je na poczet wierzytelności i związanych z nią roszczeń (art. 328 KC w zw. z art. 319 KC).

REGULACJA SZCZEGÓLNA

- Ustanawiając zastaw rejestrowy strony mogą w umowie zastawniczej zamieścić zastrzeżenie, przez które zastawca zobowiązuje się względem zastawnika, że przed wygaśnięciem zastawu rejestrowego nie dokona zbycia lub obciążenia przedmiotu zastawu.
- Art. 311 k.c. nie znajdzie zastosowania!!!
- Zbycie lub obciążenie przedmiotu zastawu rejestrowego, dokonane wbrew powyższemu zastrzeżeniu, jest ważne, jeżeli osoba, na której rzecz zastawca dokonał zbycia lub obciążenia, nie wiedziała i przy zachowaniu należytej staranności nie mogła wiedzieć o tym zastrzeżeniu w chwili zawarcia umowy z zastawcą.
- W razie zbycia lub obciążenia przedmiotu obciążonego zastawem rejestrowym wbrew zastrzeżeniu, że przed wygaśnięciem zastawu rejestrowego zastawca nie dokona zbycia lub obciążenia przedmiotu zastawu, zastawnik może żądać natychmiastowego zaspokojenia wierzytelności zabezpieczonej tym zastawem.

TRYB ZASPOKOJENIA PRZY ZASTWIE REJESTROWYM

- Zgodnie z art. 21 ZastRejU, zaspokojenie zastawnika z przedmiotu zastawu rejestrowego następuje **w drodze sądowego postępowania egzekucyjnego, o ile przepisy tej ustawy nie stanowią inaczej.**
- Przepisy ZastRejU przewidują, iż w umowie zastawniczej strony mogą przewidzieć **inny, niż sądowe postępowanie egzekucyjne, tryb zaspokojenia zastawnika z przedmiotu zastawu**, z tym zastrzeżeniem, że wybór stron jest ograniczony do przyjęcia jednego z sposobów zaspokojenia wierzytelności wskazanych w ustawie, innego niż sądowe postępowanie egzekucyjne. Ponadto wybór stron sposobu zaspokojenia wierzytelności determinuje przedmiot zastawu.

POZAEGZEKUCYJNE SPOSOBY ZASPOKOJENIA ZASTAWNIKA

- ZastRejU przewiduje trzy pozaegzekucyjne sposoby zaspokojenia zastawnika, które mogą być przyjęte w umowie zastawniczej:
 - 1) przez przejęcie przedmiotu na własność;
 - 2) przez sprzedaż przedmiotu zastawu rejestrowego w drodze przetargu publicznego;
 - 3) przez pobieranie przez zastawnika dochodów, jakie przynosi przedsiębiorstwo obejmujące przedmiot zastawu rejestrowego.

WYGAŚNIĘCIE ZASTAWU REJESTROWEGO

- **Do przyczyn ogólnych wygaśnięcia zastawu rejestrowego zalicza się:**
- wygaśnięcie wierzytelności, która zastaw rejestrowy zabezpiecza (wynika to z akcesoryjnego charakteru zarówno zastawu zwykłego jak i zastawu rejestrowego – art. 18 ust. 1 ZastRejU);
- zrzeczenie się zastawu przez zastawnika (art. 246 KC);
- rozwiązanie umowy zastawniczej przez strony;
- jeżeli rzecz ruchoma obciążona zastawem rejestrowym stanie się częścią składową nieruchomości (art. 9 ust. 1 ZastRejU).

PRZYCZYNY SZCZEGÓLNE WYGAŚNIĘCIA ZASTAWU REJESTROWEGO

- w skutek wykreślenia zastawu rejestrowego z rejestru zastawów na wniosek zastawnika (art. 18 ust. 2 ZastRejU);
- w razie zbycia przedmiotu zastawu rejestrowego (jeżeli: nabywca nie wiedział i przy zachowaniu należytej staranności nie mógł wiedzieć o istnieniu zastawu rejestrowego w chwili wydania mu rzeczy lub przejścia na niego prawa obciążonego zastawem rejestrowym albo rzecz obciążoną zastawem rejestrowym zalicza się do rzeczy zbywalnych zwykle w zakresie działalności gospodarczej zastawcy i rzecz ta została wydana nabywcy, chyba że nabywca nabył rzecz w celu pokrzywdzenia zastawnika – art. 13 ZastRejU).
- **W przypadku wygaśnięcia zastawu rejestrowego, podlega on wykreśleniu z rejestru zastawów (zob. art. 19 ust. ZastRejU).**

REJESTR ZASTAWÓW

- Rejestr zastawów służy do dokonywania wpisów przewidzianych przez ZastRejU.
- Rejestr ten prowadzą sądy rejonowe (sądy gospodarcze), które mają siedzibę w miastach będących siedzibą wojewodów i obejmują swoją właściwością obszar województwa. Sądem miejscowo właściwym dla dokonania wpisu jest sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania (siedziba) zastawcy.
- Rejestr zastawów, wraz z dokumentami złożonymi do rejestru, jest jawny (zasada formalnej jawności rejestru).
- Odpisy z rejestru zastawów, stanowiące dowód wpisu, a także zaświadczenia o braku wpisu zastawcy lub zastawcy i przedmiotu zastawu wydawane są na wniosek każdego, kto tego zażąda (art. 37 ZastRejU).

ZASTAW REJESTROWY C.D.

- Z zastrzeżeniem art. 13 pkt 2 ZastRejU, od dnia dokonania wpisu w rejestrze zastawów nikt nie może zasłaniać się nieznajomością danych ujawnionych w rejestrze, chyba że mimo zachowania należytej staranności nie mógł o nich wiedzieć.
- Wobec osób trzecich działających w dobrej wierze zastawca oraz zastawnik nie mogą się zasłaniać zarzutem, że dane ujawnione w rejestrze zastawów nie są prawdziwe, chyba że wpis nastąpił niezgodnie z wnioskiem, a zastawca lub zastawnik wystąpił niezwłocznie z wnioskiem o sprostowanie, uzupełnienie lub wykreślenie wpisu (art. 38 ZastRejU).
- Wpis do rejestru zastawów dokonywany jest na wniosek, do którego należy dołączyć umowę zastawniczą. Wniosek o wpis do rejestru składa się na urzędowym formularzu (art. 39 ZastRejU).

KONIEC.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

